

Motion till riksdagen 2017/18:3738

av **Tomas Tobé m.fl. (M)**

Bekämpa mängdbrott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polis och åklagare måste prioritera mängdbrotten högre och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga åtgärder för att effektivisera hanteringen av stöldbrott i butik och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur villkorlig frigivning normalt kan ske efter avtjänande av tre fjärdedelar av strafftiden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen och Åklagarmyndigheten ska prioritera arbetet mot internationella brottsnätverk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att se över brottskoderna för tillgreppsbrott och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheterna att inte påbörja eller i förtid lägga ned brottsutredningar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att polisen ger en tydlig återkoppling till målsäganden om ärendens hantering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för att motverka utförelse av stöldgods över Sveriges gränser och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fängelsestraff för utländska medborgare oftare bör avtjänas i hemlandet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvisning på grund av brott ska bli aktuellt i fler fall och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett intensifierat samarbete mellan Tullverket och rättsvårdande myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Mängdbrotten utgör cirka tre fjärdedelar av det totala antalet anmälda brott i Sverige. Dessa brott räknas inte till de allvarligaste, men för alla dem som drabbas ger brotten ofta betydande skador. Det lidande och de ekonomiska förluster som brottsligheten leder till skadar samhället. Forskning visar även att förmågan att bekämpa mängdbrott är viktig för att hindra utvecklingen av den grövre brottsligheten i samhället. Idag är det endast vart sjunde mängdbrott som klaras upp och polisens utredningsresultat på detta område har fortsatt att falla. Minskningen är procentuellt störst för stölder, skadegörelse och bedrägerier. Brottsuppleringen är den lägsta på många år. Det är hög tid att regeringen börjar agera för att stärka polisens förmåga att klara upp fler brott än i dag. Vi anser därför att polisen och Åklagarmyndigheten bör ges i uppdrag att prioritera mängdbrotten högre.

Stölder i butik

Enligt en rapport från Svensk Handel stjäls det för ca 4,6 miljarder kronor i svenska butiker varje år. Var 15:e sekund stjäls det något i en butik, på ett år handlar det om två miljoner stölder. Av alla ringa stölder (tidigare snatterier) polisanmäls endast en bråkdel, få av dessa brott leder till fällande dom och ännu färre till att böterna betalas. Av rapporten framgår det att bara två av tio dömda betalar sina böter. Vi anser att det är nödvändigt att se med större allvar på dessa brott.

Vi anser även att det behövs en effektivare hantering av stöldbrott i butiker och varuhus. Svensk Handel har föreslagit att enkla stöldbrott ska kunna hanteras i butik utan fysisk närvaro av polis. Därför bör man överväga att återinföra den så kallade Snattofonen i hela landet, anpassad till moderna förhållanden. Snattofonen var en telefonlinje direkt till polisen som innebar att polisen kunde hålla förhör med den misstänkte direkt via telefon, och därför inte behövde åka till brottsplatsen. Samtidigt bör man utreda om det finns andra åtgärder som kan effektivisera och förenkla hanteringen av enkla stöldbrott i butiker och varuhus.

Straffpåföljder

I en butikslokal ska såväl anställda som kunder kunna känna sig trygga. Att begränsa möjligheterna för personer som gång på gång stjäls eller uppför sig illa att få tillträde till butikslokalerna är juridiskt komplicerat. Frågan har utretts flera gånger. Senast behandlades frågan i Egendomsskyddsutredningen där utredningens slutsats var att nackdelarna med ett förbud överväger fördelarna. Moderaterna menar att det måste finnas bättre möjligheter än idag för näringsidkare att skydda sina butikslokaler och sina varor mot personer som dömts för upprepade snatterier eller stölder. En lösning kan, trots de praktiska och juridiska svårigheterna, vara att se över möjligheten att införa ett tillträdesförbud, men även andra lösningar med samma verkan bör utredas. Även riksdagsmajoriteten vill införa tillträdesförbud i butiker men trots tillkännagivande har regeringen inte agerat i frågan.

När flera brott har begåtts av en gärningsman bestäms idag ett gemensamt straff för den samlade brottsligheten. Straffvärdet kan då reduceras i viss omfattning, vilket vardagligt brukar kallas för mängdrabatt. Moderaterna vill att dagens form av mängdrabatt tas bort för att tydligare markera allvaret i upprepad brottslighet. Även allians-

partierna har krävt att regeringen ska se över denna straffrabatt och införa en ny brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder. Tillsammans med övriga allianspartier har vi drivit frågan i riksdagen och vunnit gehör för ett tillkännagivande till regeringen om detta.

Den som avtjänar ett tidsbestämt fängelsestraff frigges i dag som regel villkorligt efter två tredjedelar av strafftiden. Tidpunkten för villkorlig frigivning kan i dag skjutas upp helt eller delvis vid misskötsamhet. Vi vill begränsa möjligheten till villkorlig frigivning. Villkorlig frigivning ska som regel ske efter tre fjärdedelar av strafftiden i stället för som nu efter två tredjedelar av strafftiden. Genom denna begränsning skärps straffen för samtliga personer som dömts till fängelsestraff.

Internationella brottsnätverk

Mängdbrotten är ett ökande problem i samhället och en allt större andel av dessa utförs av internationella brottsnätverk i form av stöldligor. Enligt en ny lägesbild från polisen begår internationella brottsnätverk närmare hälften av alla bostadsinbrott i Sverige. En utveckling som har eskalerat på senare år. När det kommer till båtmotorstölder, bildelsstölder och stölder av jordbruksmaskiner bedöms en klar majoritet begås av internationella brottsnätverk. De mest brottsaktiva nätverken kommer i första hand från Litauen, Polen och Rumänien enligt polisen. Totalt rör det sig om ett 100-tal utländska kriminella nätverk som är brottsaktiva i Sverige med cirka 1 500 medlemmar.

De internationella brottsnätverken medför en särskild utmaning för rättssamhället då de ofta är välorganiserade, resursstarka och selektiva i sina brottsliga handlingar. Vidare ställer arbetet mot de internationella brottsnätverken höga krav på samverkan mellan våra rättsvårdande myndigheter. Det krävs även ett ökat internationellt samarbete eftersom detta är ett gränsöverskridande fenomen. Polisen bedömer att de internationella brottsnätverkens verksamhet kommer att fortsätta öka i Sverige under de närmaste åren om inte kraftfulla åtgärder vidtas. Vi anser därför att polisen och Åklagarmyndigheten ska ges i uppdrag att prioritera denna form av brottslighet betydligt högre än idag.

De internationella brottsnätverken har kunnat växa sig starka i Sverige då rättsväsendet inte har haft tillräckligt god överblick över deras verksamhet. Kunskapsnivån och underrättelsearbetet mot de internationella brottsnätverken försämras ytterligare av brister i de brottskoder som finns för dessa brottstyper. Till skillnad från exempelvis våldtäkt och misshandel finns det inte lika tydliga och avgränsade brottskoder för tillgreppsbrott. Att uppskatta omfattningen av metallstölder, bildelsstölder, dieselstölder eller andra väldigt specifika men mycket omfattande stöldtyper är därför väldigt svårt. Vi anser att det finns ett behov av att se över brottskoderna för att skapa en bättre överblick över denna form av brottslighet.

Brottsligheten på landsbygden

Brottsligheten på landsbygden är i allmänhet mindre omfattande än i städer och tätorter. Jämfört med städer och tätorter så ökar dock många typer av brottslighet i flera delar av landet och ökningstakten är i många fall snabbare på landsbygden än i tätorterna.

Många av de internationella brottsnätverken väljer att gruppera sig och begå brott på landsbygden eftersom upptäcktsrisken är mindre och straffen är lägre i Sverige än i många andra länder. Det finns även gott om billiga och tillgängliga boenden på

landsbygden där polistätheten i allmänhet är mycket låg. Ofta drabbas dessa områden i högre omfattning av brottslighet eftersom många av ligorna begår brott i närheten av sin ankarplats. På flera platser på landsbygden i Sverige är situationen allvarlig. Många människor känner en djup oro inför inbrott och stöldbrott vilket de inte hade behövt göra om rättssamhället och brottsbekämpningen fungerade bättre. Allt detta skapar frustration och missnöje som leder till att förtroendet för rättssamhället urholkas. Enligt en mätning som SOM-institutet genomförde 2016 är förtroendet för polisen 17 procent lägre på landsbygden än i tätorter och städer.

Enligt en undersökning som Lantbrukarnas Riksförbund genomförde för några år sedan angav tre av tio lantbrukare att de själva under de senaste två åren varit utsatta för brott. Bedrägerier samt stöld av drivmedel, maskiner och redskap var vanligast bland de drabbade. Över hälften av de som medverkade i undersökningen ansåg också att en polisanmälan gav dålig effekt. Alltför ofta genomförs det inte någon brottsutredning vid dessa brott eller så läggs utredningarna ner i förtid. Vi vill därför begränsa möjligheterna att inte påbörja eller att i förtid lägga ned brottsutredningar. Detta gäller framförallt i de fall där det finns ett särskilt intresse av upprättelse för brottsoffret. Här finns särskilt starka skäl för att brottet bör utredas, lagföras och – om bevisningen håller – leder till att ett straff döms ut. Om en förundersökning läggs ner ska polisen tydligt redogöra för vilka åtgärder som har vidtagits och anledningen till att ärendet läggs ner.

Skärpta gränskontroller

Andra exempel som understryker problematiken för företagare på landsbygden är att stölderna av entreprenadmaskiner och traktorer ökade med närmare 100 procent mellan 2007 och 2014. I två tredjedelar av fallen återfinns aldrig dessa maskiner. Skälet är enligt polisen att stöldgodset oftast sänds till utlandet. Även majoriteten av det stöldgods som de internationella brottsnätverken kommit över förs ut från Sverige. Den utökade kontrollverksamheten av in- och utresandetrafik vid gränspassager och deltagande i internationellt polissamarbete har sannolikt försvårat utförseln av stöldgods något. Men fler insatser behövs för att motverka att de internationella brottsnätverken kan föra ut stulet gods över gränserna. En aktiv samverkan mellan myndigheter, i synnerhet mellan polisen och Tullverket, är en viktig del i ett sådant arbete. En skarpare gränskontroll skulle kunna försvåra införsel av exempelvis vapen- och drogförsändelser till Sverige såväl som utförsel av stöldgods till andra länder. I det sammanhanget bör det ses över vilka förbättringsåtgärder som kan vidtas för att tullen ska ha rätt förutsättningar att mer effektivt kunna motverka brott vid gränsen. I till exempel Norge och Nederländerna har gränsövervakningen förstärkts genom utökad kameraövervakning. Vi anser att det behövs ytterligare insatser för att motverka utförsel av stöldgods till andra länder, varför vi vill se över Tullverkets befogenheter.

Skärpta straff och utvisning

Den låga risken för att bli fälld för olika tillgreppsbrott i kombination med låga straffskalor i Sverige har lett till att allt fler internationella brottsnätverk valt att etablera sig i Sverige. Det är för enkelt för dessa brottsnätverk att vara verksamma i Sverige samtidigt som tillgången till stöldbegärliga föremål är betydande.

Moderaterna har länge drivit frågan om skärpta straff för bostadsinbrott. Bostadsinbrott innebär en stor integritetskränkning som ofta får allvarliga konsekvenser för de utsattas trygghet. Många upplever en stor oro och mår dåligt långt efter att inbrottet skedde. För att fånga upp allvaret i brottsligheten och den kränkning som det innebär vill vi skärpa straffen så att fler inbrott leder till fängelsestraff. Vi vill införa ett nytt brott, inbrottsstöld, med minimistraflet fängelse i ett år.

De fängelsestraff som utdömts i Sverige har visat sig ha begränsad effekt för att avskräcka medlemmarna från internationella brottsnätverk. Vi anser att de utländska medborgare som dömts till fängelsestraff i högre omfattning bör avtjäna straffen i sina hemländer. Detta gäller framförallt för dömda personer som är EU-medborgare. Detta skapar bättre förutsättningar för utslussning och återanpassning av den frihetsberövade personen när straffet väl är avtjänat. På så sätt kan den frihetsberövade personen även hålla kontakt med familj och anhöriga vilket underlättar den sociala anpassningen. Regeringen bör därför se till så att andra länder tar sitt ansvar och tar hem sina brottslingar.

Bland utländska medborgare som avtjänar sitt fängelsestraff i Sverige är majoriteten dömda för tillgreppsbrott. Forskning visar att återfallsrisken är betydande bland de som tillhör internationella brottsnätverk. Det finns en rad exempel på gärningsmän som återkommit till Sverige efter avtjänat fängelsestraff för att begå nya brott. Idag döms endast en fjärdedel av de som fällts för tillgreppsbrott till utvisning. Erfarenheter från Norge visar att just möjligheten till utvisning har spelat en central roll för att minska problemen med internationella brottsnätverk. Dagens förutsättningar för utvisning på grund av brott har i huvudsak sett likadana ut sedan år 1994. Vi vill att dessa förutsättningar utökas så att brott med ett straffvärde på sex till tolv månaders fängelse ska kunna leda till utvisning även om återfallsrisk inte föreligger. Vi vill också säkerställa att åklagare alltid yrkar på utvisning då förutsättningarna i lagstiftningen för detta är uppfyllda.

Tomas Tobé (M)

Krister Hammarbergh (M)

Anders Hansson (M)

Pål Jonson (M)

Anti Avsan (M)

Ellen Juntti (M)